

удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» Закон України від 27.07.2022 р. № 2462-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2462-20#Text> (дата звернення: 14.11.2022)

3. Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення : метод. рекомендації / кол. авт. ; за ред. к.ю.н., доц. А. Г. Гаркуші. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 180 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/xmlui/handle/123456789/10072>

Гога А. М.,
аспірант кафедри кримінального
права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Злочинність проти життя та здоров'я особи залишається однією з суттєвих проблем сучасної України. При цьому, проблемою є не лише вчинення тяжких, особливо тяжких злочинів проти життя та здоров'я особи, а й кримінальних проступків, адже саме їх вчинення можна вважати своєрідним каталізатором до зростання тяжких та особливо тяжких злочинів проти життя та здоров'я. Слід зазначити, що у випадку непокараності за вчинення кримінальних проступків, суб'єкт розуміє неефективність механізму кримінально-правової відповідальності, що у майбутньому може призвести до вчинення ним більш тяжких кримінальних правопорушень у вказаній сфері суспільних відносин.

У контексті викладеного, зазначимо, що протягом останніх двох років (2020–2021 рр., ті статистичні дані, які містяться у відкритому доступі) на території України спостерігається досить високий рівень кримінальних проступків проти життя та здоров'я. Так, згідно статистики Генеральної прокуратури України, частка кримінальних проступків проти життя та здоров'я серед всієї кількості вчинених кримінальних проступків складає 19%, що є 1/5, а частка кримінальних проступків проти життя та здоров'я серед всіх кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я складає 56%, тобто більше половини [1].

Тож, враховуючи викладене, слід зазначити, що з вказаними завданнями покликаний боротись інститут призначення покарання у кримінальному праві України. Однак, проблеми покарання, зокрема його сутність, зміст, мета, функції, система, особливості окремих видів покарань, особливості призначення покарання тощо вважаються історично одними з

найважливіших та найскладніших у кримінально-правовій доктрині. Повною мірою це стосується і питань особливостей призначення покарання за вчинення кримінальних проступків проти життя та здоров'я. Неправильне призначення покарання може звести нанівець усі зусилля органів досудового розслідування і суду з кваліфікації вчиненого кримінального правопорушення, зокрема і кримінального проступку, дискредитувати систему правосуддя в цілому.

Крім цього, вибір напряму дослідження інституту призначення покарання за вчинення кримінальних проступків проти життя та здоров'я обумовлений процесами глобалізації, яка більшою або меншою мірою торкнулася кожної держави, необхідністю приведення національного законодавства до міжнародних стандартів.

У ч. 1 ст. 50 КК України закріплено легальне визначення покарання: «Покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого» [2]. Покарання за вчинення кримінальних проступків проти життя та здоров'я повинне бути співрозмірним та справедливим з точки зору пропорційності. У зв'язку з чим, вважаємо за доцільне дослідити та зазначити які ж види покарання законодавець визначив доцільними для застосування до суб'єктів кримінальних проступків проти життя та здоров'я.

Системний аналіз КК України, дозволяє зробити такий висновок, що такими покараннями є: штраф; громадські роботи; виправні роботи; арешт; обмеження волі; позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. При цьому, слід зазначити, що громадські роботи, виправні роботи, арешт, обмеження волі призначають як основні покарання, а штраф та позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю можуть застосовуватись до них як додаткові, а можуть і як основні.

Крім цього, слід зазначити правову норму ч. 4 ст. 52 КК України, відповідно до якої, за одне кримінальне правопорушення може бути призначено лише одне основне покарання, передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу. До основного покарання може бути приєднане одне чи кілька додаткових покарань у випадках та порядку, передбачених цим Кодексом [2].

Враховуючи викладену вище позицію про співрозмірність та справедливість призначення покарання, а також види призначення покарання, на нашу думку, законодавець закріпив види покарання за вчинення кримінальних проступків проти життя та здоров'я досить справедливо, адже, не дивлячись на те, що кримінальні проступки проти життя та здоров'я особи посягають на найцінніше, шкода охоронюваним законом цінностям, а саме здоров'ю завдається саме така, за яку слід призначати покарання, не пов'язане з позбавленням волі, найтяжчим покаранням за вчинення досліджуваних

кримінальних проступків є обмеження волі. При цьому, суди повинні досліджувати кожне кримінальне провадження окремо, враховувати обставини, передбачені ст.ст. 65-67, 103 КК України.

Однак, слід зазначити, що К.В. Катеринчук зазначає про необхідність вироблення уніфікованої процедури призначення покарання в Україні, що сприятиме запобіганню імовірним зловживанням із боку суддів, впливатиме на те, щоб покарання призначалося в більш-менш єдиних межах, без широких амплітуд коливання щодо видів і міри [5, с. 168]. У цьому контексті, на нашу думку, доречним буде дослідження окремих вироків суду стосовно призначення покарання за такі найрозповсюдженіші кримінальні проступки проти життя та здоров'я особи, як ст. 125 КК України «Умисне легке тілесне ушкодження» та ч. 1 ст. 126 КК України «Побої і мордування». [6].

Зокрема, для аналізу нами було обрано перші 5 вироків суду першої інстанції за ч. 1 ст. 125 КК України (справи №№ 708/837/22, 541/2827/22, 484/3547/22, 537/1840/22, 761/22600/22), відповідно до яких, найчастіше суди застосовують до винних осіб покарання у вигляді штрафу (3 вироків з 5), а також громадські роботи (2 вироків з 5). Що ж до побоїв та мордування (справи №№ 949/902/20, 947/34062/20, 463/8199/20, 292/746/19, 280/1456/19), за аналізованих нами останніх 5 вироків, 100% суди обирають покарання у вигляді штрафу. При цьому, слід зауважити, що аналізуючи дані рішення суду, ми можемо дійти висновку, що суд призначає покарання, яке узгоджене сторонами кримінального провадження, тобто враховується та «співрозмірність» та «справедливість».

Таким чином, підсумовуючи викладені вище напрацювання, можна дійти висновку, що, наразі, питання покарання за вчинення кримінальних проступків проти життя та здоров'я, його зміст, мета, особливості та призначення займають провідне місце у кримінально-правовій системі України. Зазначене пояснюється тим, що покарання є одним із правових інститутів, які покликані захищати права та свободи людини і громадянина, та, в свою чергу, обмежувати їх, оскільки будь-яке покарання включає в себе обмеження прав та свобод. А беручи до уваги, що частка кримінальних проступків проти життя та здоров'я є значною, досліджуване питання набирає своєї актуальності. У такій ситуації важливо, щоб суди, признаючи покарання за вчинення кримінальних проступків проти життя та здоров'я враховували співрозмірність та справедливість призначення покарання, беручи до уваги пропорційність завданої шкоди охоронюваним законом невід'ємним правам – життя та здоров'я та обраним до суб'єкта відповідного кримінального проступку обмеженням у вигляді того чи іншого покарання.

Список використаних джерел:

1. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності. *Генеральна прокуратура України*. 2019-2021. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (Дата звернення 21.11.2022).

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131.* Дата оновлення 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n303> (Дата звернення 21.11.2022).
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.* Дата оновлення 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Дата звернення 21.11.2022).
4. Бережнюк В.М. Поняття та загальні критерії індивідуалізації покарання при призначенні покарання за кримінальним правом України. Автореферат дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.08. Львів, 2021. 22 с.
5. Катеринчук К.В. Проблеми призначення покарання за злочини проти здоров'я особи. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. *Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.* Том 30 (69) № 4, 2019. С. 166-174.
6. Єдиний державний реєстр судових рішень. *Судова влада України.* URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (Дата звернення 21.11.2022).

Голобородько В.В.,
аспірантка кафедри кримінального
права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Гаркуша А.Г.,
доцент кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ НАЛЕЖНОСТІ В КОНТЕКСТІ СТ. 161 КК УКРАЇНИ

У березні 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції» № 2110-ІХ від 03.03.2022 року, яким було внесено зміни до Кримінального кодексу України (далі КК України), а саме вперше встановлено у практиці українського кримінального законодавства відповідальність за порушення рівноправності громадян за регіональною належністю [4, с. 1].

Ця новація в законодавстві має вже відповідне віддзеркалення у дослідженнях правників, що звертають увагу, наприклад, на неочікуваність, але необхідність криміналізації згаданого діяння, яке містить загрозу для